

Aila Paloniemen puhe Ajoissa kotiin-kampanjan avajaisissa Tampereen Työväenmuseo Werstaalla 10.9.2011

Hyvät kuulijat

Tänään käynnistyvällä Perhehoitoliiton koordinoimalla valtakunnallisella kampanjalla "Ajoissa kotiin" haluamme saada uusia sijaisperheitä kodin ulkopuolelle sijoitetuille lapsille ja nuorille. Samalla pyrimme lisäämään yleistä tietoisuutta sijaisvanhemmuudesta ja perhehoidon monimuotoisuudesta. Rekrytoinnille on nyt erityinen paikka. Sijaisperheitä tarvitaan entistä enemmän, sillä ensi vuoden alusta perhehoito on määritelty laissa ensisijaiseksi hoitomuodoksi lastensuojelun sijaishuollossa. Lakimuutos on historiallinen ja se on vaatinut määrätietoista ja pitkäjänteistä työtä meiltä kaikilta. Vasta nyt alamme lähestyä muita pohjoismaita siinä, kuinka valtiovalta arvostaa perhehoitoa. Erityisen hyvä asia on myös se, että jokaisella sijaisvanhemmaksi ryhtyvällä on nyt lainkin mukaan oikeus hyvään ennakkovalmennukseen. Perhehoitajille määrättiin laissa vastuutyöntekijä ja perhehoidon palkkioita korotettiin 350 eurosta kuukaudessa hoidettavaa kohti 650 euroon kuukaudessa.

Korotus on merkittävä, sillä monet perhehoitajat saavat tällä hetkellä pelkkää minimipalkkiota. Paljon olemme siis saaneet aikaan, nyt meidän on ponnisteltava sen eteen, että perhehoidon lainsäädännön kokonaisuudistus käynnistetään viipymättä.

Kataisen hallituksen ohjelmassa perhehoidon lainsäädännön kehittämistä on luvattu jatkaa. Auki ovat vielä esimerkiksi sosiaaliturvaan liittyvät asiat. Olen iloinen, että eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta, jossa itsekkin saan tehdä työtä, kiirehti mietinnössään perhehoitoa koskevan lainsäädännön kokonaisuudistusta sekä perhehoidon valtakunnallisen toimintaohjelman laatimista. Muun muassa näillä toimilla pystyisimme varmistamaan perhehoidon systemaattisen kehittämisen ja myös uusien perhehoitopaikkojen määrän lisäämisen.

Tällä hetkellä perhehoidossa on alle 5500 sijoitettua lasta ja nuorta, 33% kaikista kodin ulkopuolisista sijoituksista. Kodin ulkopuolelle sijoitettuna on yli 16 600 lasta ja nuorta.

Lastensuojelulain 50 §:ää muutetaan ehdotuksen mukaan niin, että lapsen sijaishuolto järjestetään laitoshuoltona vain, jos sitä ei voida järjestää lapsen edun mukaisesti riittävien tukitoimien avulla muualla. Näin perhehoidosta vihdoinkin tulee Suomessakin laitoshuoltoon nähden ensisijainen sijaishuollon muoto.

Hyvät kuulijat

Perhehoitajalain merkittäviä muutoksia ovat perhehoitajien ennakkovalmennuksen säätäminen pakolliseksi ja riittävän tuen turvaaminen sijoituksen aikana. Tuen toteutuminen varmistetaan siten, että jokaista hoidettavaa varten perhehoitajalle nimetään vastuutyöntekijä.

Perhehoitajalakiin sisältyvä pakollinen ennakkovalmennus yhtenäistää nykyisiä kirjavia toimintakäytäntöjä. Useat kunnat ovatkin jo edellyttäneet perhehoitajiksi haluavien osallistuvan ennakkovalmennukseen. Valmennuksen keskeisin tavoite on turvata perhehoitajiksi aikovan henkilön valmiudet tehtäväänsä. Sen tulee myös sisältää perhehoitajan asemaa, oikeuksia, velvollisuuksia ja lainsäädäntöä koskeva osuus.

Pride-menetelmällä toteutettu valmennus korostaa lapsen tarvetta turvallisiin ja pysyviin ihmissuhteisiin, lapsen kehityksellisten tarpeiden kohtaamista sekä yhteistyön tärkeyttä. Vanhempien elämänhistoriaa ja tilannetta, verkostoa, menetyksiä, kasvatusnäkömymiä, motiiveja ja yhteistyökykyä peilataan lapsen tarpeisiin. Valmennuksessa perhe ja sosiaalityöntekijä arvioivat yhdessä sijaisvanhemmaksi ryhtymisen edellytyksiä. Hyvä valmennus on tärkeä osa onnistunutta sijoitusprosessia.

Ennakovalmennuksen lisäksi sijaisperheinä toimiville tulee taata riittävä tuki hoidon aikana. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että perhehoidon toteutumista tukevien työntekijöiden osaamista ja määrää tulee lisätä. Sosiaali- ja terveysministeriö arvioi, että sijoituksen aikaisen tuen toteuttamiseksi tarvitaan valtakunnallisesti 100 uutta sosiaaliohjaajaa. Lisäyksen kustannuksiksi on arvioitu vajaat 4 miljoonaa euroa.

Ministeriössä arvioidaan, että jos vuonna 2012 sijoitettaisiin 350 lasta laitoshoidon sijasta perhehoitoon, kunnille syntyisi kustannussäästöä lähes 25 miljoonaa euroa. Jos muutos toteutuisi 500 lapsen kohdalla, säästöä syntyisi 35,6 miljoonaa euroa. Hoitopalkkion korotuksesta, ennakovalmennuksesta sekä hoidon aikaisesta tuesta aiheutuvat kustannukset ovat arviolta noin 16,7 miljoonaa euroa.

Vapaan järjestyminen on tuottanut vaikeuksia monille perhehoitajille. Lakimuutos antaa kunnille mahdollisuuden järjestää perhehoitajan vapaan tai muun poissaolon ajaksi tarvittavan sijaishoidon tekemällä toimeksiantosopimuksen sellaisen henkilön kanssa, joka täyttää perhehoitajalta vaadittavat edellytykset. Sijaishoitaja tulisi perhehoitajan kotiin hoitamaan perhehoitajan hoidossa olevia henkilöitä, jos perhehoitaja suostuu siihen ja jos järjestely on hoidettavien edun mukaista.

Sijaishoidon avulla parannetaan perhehoitajien jaksamista ja voidaan siten sekä vähentää että esimerkiksi vanhusten perhehoidossa myöhentää hoidettavien henkilöiden tarvetta siirtyä mahdollisesti pitkäaikaiseenkin laitoshoidon.

Myös omaishoitajilla on vaikeuksia käyttää lakisääteisiä vapaitaan. Stakesin selvityksen mukaan 76 prosentilla omaishoitajista oli vuonna 2006 oikeus lakisääteiseen vapaaseen, mutta vain 58 prosenttia heistä käytti oikeuttaan.

Hyvät kuulijat

Huostaan otettujen ja kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten pääseminen perhehoitoon on tällä hetkellä sattumanvaraista. Kodin sijaisperheestä saa vain noin kolmannes tarvitsijoista, joten sijaisperheitä tarvitaan runsaasti lisää. Uusien sijaisperheiden rekrytointi olisi välttämätöntä toteuttaa valtion rahoituksella. Näin tehdään esimerkiksi Norjassa, jossa joka toinen vuosi toteutettava kampanja tuottaa satoja sijaisperheitä lastensuojelun sijaishuollon tarpeisiin. Rekrytoinnin järjestämiseen otti vahvasti kantaa myös eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta. Valiokunnan mielestä kampanjoita tulee jatkossakin järjestää meillä Suomessa ja niiden rahoitus pitäisi järjestää valtion varoista.

Olemme iloisia, että saimme kampanjamme suojelijaksi tänä vuonna Raha-automaattiyhdistyksen toimitusjohtajan, Sinikka Mönkäreen. Mönkäreelle sijaisperheiden asia on erityisen lähellä sydäntä, sillä hän on itse varttunut sukulaissijaisperheessä.

Ensimmäinen valtakunnallinen rekrytointikampanja järjestettiin juuri Raha-automaattiyhdistyksen avustuksella vuonna 2008. Vuosina 2009-2010 kampanjaamme tuli tukea sosiaali- ja terveysministeriöltä mutta tällä kertaa meillä ei erillistä rahoitusta ole. Ajoissa kotiin –kampanjan kustannukset jaetaan Perhehoitoliiton sekä kampanjaan osallistuvien kaupunkien, kuntien ja perhehoidon yksiköiden kesken.

Hyvät kuulijat

Lapsen ja nuoren terve kehitys edellyttää turvallista kasvuympäristöä, pysyviä ihmissuhteita, kuulluksi tuleamista, tukea ja turvaa. Kun omat vanhemmat eivät pysty kasvatustehtäväänsä hoitamaan, perhehoito tarjoaa lapselle ja nuorelle mahdollisuuden kokea vakaata perhe-elämää, luoda läheisiä, pysyviä ihmis- ja kiintymyssuhteita ja oppia elämän perusasioita.

Olen iloinen, että sijaisvanhemmuus kiinnostaa yhä useampia. Pitkäaikaisten sijaisvanhempien lisäksi Suomessa on huutava pula tukiperheistä sekä lyhytaikaisista – ja kriisiperheistä.

Sijaisvanhemmiksi tarvitaan erilaisia perheitä, myös yksin elävä voi ryhtyä sijaisvanhemmaksi. Sijaisvanhemmiksi toivotaan yhä enemmän lapsen sukulaisia tai muita läheisperheitä.

Perhehoitoliitto ry on sijaisvanhempien ja aikuisten perhehoitajien oma järjestö. Meidän tehtävämme on tukea eri tavoin sekä sijaisvanhempia että aikuisten perhehoitajina toimivia. Toiminnan tavoitteena on tukea sitä, että mahdollisimman monella huolenpitoa tarvitsevalla on mahdollisuus elää perheessä, koska perhe on jokaiselle tärkeä? Perhehoitoliitto on perustettu vuonna 1983 ja sen paikallisyhdistyksiin kuuluu noin 3500 jäsentä.

Aila Paloniemi
Perhehoitoliiton pj
kansanedustaja